

Але історичний досвід розвинутих країн свідчить про те, що визначальна роль у формуванні економічного потенціалу країни, підтриманні її економічної безпеки, розвитку експорту і заробітку на світових ринках належить великим підприємствам в організаційній формі міжнародних корпорацій. Внаслідок високої виробничої потужності вони можуть працювати з дуже великими обсягами унікальної продукції, зберігати та розвивати високі технології, концентрувати групи висококваліфікованого персоналу, створювати умови для високо-ефективної праці, успішно конкурувати на світових ринках з фірмами інших країн. На жаль, в Україні сформувалася стійка, але, на нашу думку, помилкова концепція безумовного розукрупнення великих підприємств та підтримки розвитку малого і середнього бізнесу. За роки незалежності України наслідком політики зміщення акцентів з підтримки великого на малий та середній бізнес стала руйнація потужних виробничих і науково-технічних комплексів та утворення на цій основі дрібних господарюючих суб'єктів. Проведена демонополізація великих українських виробництв руйнує діє на економіку, протидіє світовій тенденції інноваційного розвитку. Навпроти, розвинуті країни світу приділяють значну увагу концентрації виробництва та підтримці великих підприємств.

По-третє, Україна має запропонувати ринкам розвинутих країн товари, до яких покупці вже звикли, якість яких відповідає діючим стандартам і які виготовлені за сучасними технологіями. При цьому, можна погодитися з висновком академіка РАН В. Полтеровича, що «на початкових етапах не варто робити ставку на «технологічні прориви», для цього у нас немає ні коштів, ні відповідної інфраструктури; варто ефективно запозичувати західні технології, і притому не обов'язково одразу найпередовіші» [4, с. 24]. Переконливим прикладом може бути досвід Японії, яка ефективно використовувала цю стратегію для свого економічного розвитку у післявоєнні роки.

Україні необхідно швидше попрощатись з ілюзіями самостійного технологічного «прориву» у постіндустріальне майбутнє. Доцільно ефективно використовувати досвід країн, які успішно пройшли важкий шлях економічного збагачення. Це позбавить нас від зайвих помилок і витрат.

Висновки. За результатами дослідження визначено:

1. В цей час Україна знаходиться у дуже складному економічному становищі. Військові дії, втрата значних територій, зниження економічного потенціалу країни більше ніж на 20 % різко послабили міцність економічної безпеки держави. Стрімке збідніння і необґрунтоване збільшення розриву у доходах між групами населення веде до загострення соціальної напруги, збільшення конфліктів, зростання злочинів і економічної небезпеки.

2. Незважаючи на втрати, наша держава ще має великий промисловий, аграрний, ресурсний, інтелектуальний потенціали, приємні природно-кліматичні умови, займає вигідне географічне положення.

3. В сучасних умовах основними суб'єктами внутрішнього ринку стають малі і середні підприємства. Визначальна роль у розвитку експорту і заробітку на зовнішніх світових ринках розвинутих країн належить великим підприємствам в організаційній формі міжнародних корпорацій.

4. Для реального швидкого створення міцної технологічної бази виробництва високоякісних товарів для зовнішніх ринків України не слід в черговий раз організовувати «технологічні прориви». В сучасних умовах крім зайвих витрат, змарнування часу та ще більшого економічного відставання це нічого не дасть. Ефективніше придбати за ліцензіями і швидко освоїти сучасні західні технології.

Список бібліографічних посилань

1. Зеленина Е. Одна Украина, две нации. *Время*. 2012. № 4. С. 3.
2. Казанцев Э. Ф., Елисеев А. И. Энергетика, экономика и экология. *Энергосбережение*. 2003. № 12. С. 11–19.
3. Папієв М. Світовий досвід застосування соціальних стандартів. *Економіка України*. 2004. № 1. С. 4–12.
4. Полтерович В. Стратегии модернизации: институты и коалиции. *Вопросы экономики*. 2008. № 4. С. 21–32.

Одержано 21.10.2017

УДК 339.138:631.563:338.433

Тетяна Федорівна ЛАРІНА,

доктор економічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ІНДУСТРІАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У програмних документах щодо індустріально-інноваційного розвитку країни виділяється завдання інноваційної індустріалізації. Мова йде про нове економічне мислення, при якому питання продуктивності й нових технологій виходять на перший план. Особливо гостро ця проблема постає у контексті розвитку агропромислового виробництва (АПВ). В АПВ продовжує знижуватися праце забезпеченість через міграцію сільського населення у міста, погіршується матеріально-технічний потенціал як за кількісним показником, так і за ступенем зношування основних виробничих фондів. Сформований стан зумовлюється наступними причинами:

- міжсистемна трансформація й хвороблива, далеко не закінчена процедура генези нового формального інституційного середовища;
- руйнування старих неформальних інститутів, що склалися у сільського населення, для якого особливо властиві традиціоналізм і рутинність господарського життя;
- формування відкритої економіки й пов'язане із цим зниження митних бар'єрів, до яких вітчизняні виробники продукції АПВ виявилися не готові;
- локальний монополізм переробників сільськогосподарської сировини;
- відсутність ефективного аграрного лобі, що захищає вітчизняних сільгоспвиробників, і наявність такого при імпорті продукції АПВ.

З огляду на ту обставину, що в провідних країнах світу починається реалізація так званого шостого технологічного укладу, а АПВ України ще багато в чому базується на більш ранніх технологічних укладах, слід особливу увагу приділити проблемі національної продовольчої безпеки країни.

Шостий технологічний уклад характеризується застосуванням наукомістких або, як тепер говорять, «високих технологій». Мова йде про широке використання біо- й нанотехнологій, генної інженерії, мембранних і квантових технологій, мікромеханіки, робототехніки. Останні разом із традиційними й у переплетенні з ними створюють нові можливості для людства й істотно вплинуть на матеріальний й інші параметри якості життя людей.

Розвиток біотехнології одержить свою реалізацію в галузях сільського господарства й у переробних виробництвах. В АПВ це перехід у рослинництві до мобільних мостових систем (пересувний сільськогосподарський завод, що обробляє десятки тисяч гектарів) і у тваринництві до ферм-заводів з десятками тисяч тварин. Мова йде про індустріальні технології в рослинництві й тваринництві, що дозволять створити машинні технології вирощування рослинницької продукції, починаючи із прецизійного по агротехнічних параметрах висіву насіння, а також технології тваринницької продукції, що мають риси заводських. Таке промислове виробництво сільськогосподарської продукції дає можливість одержувати її в дуже вузькому діапазоні технологічних властивостей, необхідних для організації систем автоматичних процесів у технологіях переробки, в тому числі й на роторних лініях по роторних технологіях.

Об'єктивна оцінка вітчизняної наукової інноваційної сфери АПВ свідчить, що в цілому вона відображає загальний незадовільний стан наукових досліджень, НДДКР і процедури впровадження, що склалися в Україні. Так, незважаючи на загальне зростання чисельності аспірантів і

докторантів у країні число дослідників у сфері сільськогосподарських наук скоротилося, скоротилися й витрати на сільськогосподарську науку.

Якість і продуктивність техніки, що випускається вітчизняною промисловістю для АПВ, по основним техніко-технологічним параметрам істотно поступається закордонним аналогам: по витратам на оплату праці, на нафтопродукти. Тому відродження на новій техніко-технологічній основі вітчизняних підприємств, що виробляють засоби виробництва для АПВ є стратегічною необхідністю. Для забезпечення продовольчої безпеки необхідно, щоб одним з основних напрямків державної економічної політики на найближчі роки було поетапне зниження залежності вітчизняного агропромислового виробництва від імпорту технологій, машин, устаткування й інших ресурсів

Інноваційне відновлення виробництва АПВ передбачає реалізацію комплексу підходів, диференційованих по регіонах з урахуванням їх спеціалізації, ґрунтових і природно-кліматичних умов. Мова йде про систему машин, що забезпечує комплексну механізацію й автоматизацію всього технологічного процесу одержання продукції. Сучасна інноваційна техніка повинна, наприклад, забезпечити в рослинництві перехід від традиційних технологій до мінімальних, нульових тощо. Інноваційні технології, поряд зі скороченням кількості операцій, забезпеченням ощадного режиму для ґрунтів, мінімізують трудові й енергетичні витрати, підвищують продуктивність полів. Комплексні технологічні рішення передбачають інтенсифікацію й всі інші компоненти сільськогосподарського виробництва: використання інтенсивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, порід тварин, внесення мінеральних й органічних добрив, засобів захисту рослин і тварин від хвороб та шкідників тощо. Особлива роль у реалізації комплексного підходу, зниженні витрат, підвищенні стабільності виробництва і його ефективності в перспективі повинна приділятися переходу галузі до використання поновлюваних джерел енергії. Це розширить енергетичну базу галузі, підсилить її відтворювальну автономність, підвищить конкурентний потенціал сільськогосподарських підприємств на ринку енергоресурсів.

Реалізація базисних проривних стратегій інноваційного розвитку АПВ пов'язана з концентрацією значних обсягів інвестиційних ресурсів, що в умовах жорсткої їх обмеженості передбачає стимулювання акумуляції коштів із всіх можливих джерел їх надходження, першочергову концентрацію коштів у рамках перспективних організаційних форм, науково обґрунтоване використання акумульованих ресурсів на впровадження інновацій: прогресивні технології оброблення сільськогосподарських культур, стимулювання селекційної й племінної роботи, створення якісно нового тваринництва на промисловій основі,